

Eluned Morgan AS

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Llywodraeth Cymru

28 Chwefror 2023

Annwyl Eluned

Yn ei gyfarfod ar 26 Ionawr 2023, cynhaliodd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol sesiwn graffu gyda Sue Tranka, Prif Swyddog Nyrsio Cymru, a Gill Knight, Swyddog Nyrsio ar gyfer y Gweithlu, Rheoleiddio, Staff Nyrsio a Datblygu Gwasanaethau, i drafod blaenoriaethau'r Prif Swyddog Nyrsio a materion sy'n effeithio ar nyrsys a nyrsio yng Nghymru.

Mae trawsgrifiad o'r cyfarfod ar gael ar ein **gwefan** ond roedd rhai materion yn codi yr hoffai'r Pwyllgor eu dwyn i'ch sylw:

Diogelu'r gweithlu

Dywedodd y Prif Swyddog Nyrsio wrthym fod hwn yn gyfnod arbennig o anodd i'r sector nyrsio:

"I think it's really challenged. I think it's really very difficult currently. We have a growing number of vacancies, and I think there is work to be done. I'm not sure I would necessarily label it as 'crisis', but I think I would certainly say it is perhaps the most challenged position I have seen in my 31 years as a nurse."

Recriwtio a chadw staff

Nid yw'r pryderon ynghylch recriwtio a chadw nyrsys yn newydd. Mae prinder nyrsys yn broblem fyd-eang. Mae nifer o swyddi gwag mewn gwledydd eraill hefyd ac mae dibyniaeth gynyddol ar recriwtio nyrsys o dramor.

Dywedodd Gill Knight fod £260 miliwn wedi'i ddyrannu yn 2022-23 ar gyfer addysg a hyfforddiant proffesiynol ym maes gofal iechyd, gan greu'r nifer fwyaf o gyfleoedd hyfforddi erioed yng Nghymru.

Fodd bynnag, cadarnhaodd y Prif Swyddog Nyrsio fod llawer o waith i'w wneud eto i ddwyn perswâd ar bobl i fanteisio ar yr holl gyfleoedd hyfforddi hyn.

Er bod angen sicrhau bod nifer ddigonol o nyrsys newydd yn cael eu hyfforddi, gwella cyfraddau cadw nyrsys i sicrhau bod nyrsys profiadol yn aros yn rhan o'r gweithlu yw un o'r heriau mwyaf sy'n ein hwynebu. Dywedodd y Prif Swyddog Nyrsio wrthym:

"...we have a workforce who are making decisions about the working conditions they are currently under, and making decisions to choose not to stay in nursing."

Gweithio hyblyg

Dyweddodd y Prif Swyddog Nyrsio wrthym fod staff yn chwilio'n gynyddol am batrymau gweithio hyblyg, cyfleoedd i hyfforddi a datblygu, amser i gymryd seibiant, a'r cyfleusterau a'r amgylchedd iawn i ganiatáu hynny. Pan ofynnwyd iddi a oedd yn bosibl newid contractau mewn ffordd a fyddai'n rhoi hyblygrwydd i nyrsys amrywio eu patrymau gwaith, dywedodd y Prif Swyddog Nyrsio ei bod yn credu ei bod eisoes o fewn gallu byrddau iechyd i ganiatáu hyblygrwydd wrth ddarparu gwasanaethau:

"And there comes the balance, I think. There is a provision of service for patients that must be sustainable and has to be available, and I think in making those very difficult decisions, flexibility has to be built into that. I don't think it requires a contract change..."

Aeth rhagddi i siarad am yr hyn sy'n cymell cenedlaethau gwahanol i weithio yn y GIG a phwysigrwydd deall sut mae gofynion cenedlaethau gwahanol yn amrywio:

"...the younger generation that are coming through are very different to those of us that started in nursing 30, 40 years ago. They want something completely different. Their flexible working has a different meaning, and we have to be able to work with our newer generations to understand what they require. They want digital technology at their fingertips, and they want it in the workplace..."

Dyweddodd y Prif Swyddog Nyrsio ei bod yn awyddus i gadw'r gweithlu hŷn oherwydd y cyfoeth o brofiad sydd ganddynt, felly roedd yn gweithio gydag AaGIC i ddatblygu rhwydwaith o nyrsys sydd wedi ymddeol i gadw'r arbenigedd hwnnw yn y system:

"When they want to retire they can, but we bring them back to help us, on their terms and their conditions, and they can help the newer generations to settle in, to bed in to the new way of working, and to support them through either a mentor or a coach system."

Defnyddio staff asiantaeth

Dyweddodd y Prif Swyddog Nyrsio fod amrywiaeth o resymau dros benderfyniad nyrsys i weithio mewn sectorau eraill, yn enwedig y rhai sy'n gweithio i asiantaethau, gan gynnwys cyfrifoldebau gofalu, rhesymau ariannol ac oherwydd eu bod yn cynnig math gwahanol o hyblygrwydd nad oedd y GIG yn gallu ei gynnig eto.

Dyweddodd ei bod yn pryderu am yr arian a oedd yn cael ei wario ar staff asiantaeth, fodd bynnag:

"That bill that you just mentioned a minute ago [£140 million] is exceptional. It's possibly the highest we have seen in Wales. Prior to the pandemic, the Welsh Government officials had done an incredible amount of work in reducing the agency bill."

Cadarnhaodd Gill Knight wedyn mai'r gwariant blynyddol ar staff asiantaeth a oedd yn gweithio fel nyrsys a bydwagedd oedd £53,846,000 yn 2016-17 a £51,431,000 yn 2017-2018.

Dyweddodd y Prif Swyddog Nyrsio fod grŵp wedi'i sefydlu i sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol. Roedd yn goruchwyllo gwaith effeithlonrwydd a chynhyrchiant yn ymwneud ag asiantaethau a'r defnydd o staff cronfa. Roedd hefyd yn ystyried cyfraddau cyflog gwell i'n gweithlu, defnyddio cronfa staff ar gyfer Cymru gyfan, a llawer o fesurau eraill i wella cynhyrchiant:

"I think this is a really important one for us to consider and to also work out from the intelligence how we can bring those agency nurses back into the workforce. Because there is a way, and I think we have to be able to have some conversations that are open, honest, but also perhaps a little difficult in understanding what is it that will encourage our agency nurses back into our workforce."

Lles y gweithlu

Yn ôl y Prif Swyddog Nyrsio, roedd y gweithlu, ers y pandemig, yn wynebu problemau iechyd meddwl a chorfforol a chyflyrau iechyd cyffredinol sylweddol:

"I think that is post-traumatic stress, moral injury and distress, and current circumstances will only lead you to have a look and see that nurses have made decisions about their own health in the workplace."

Dyweddodd fod arolwg o nyrsys a gynhaliwyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi dangos bod pobl yn teimlo bod yn rhaid iddynt ddod i'r gwaith os nad oeddent yn teimlo'n dda, a'i bod yn bwysig eu bod yn gwybod nad oedd disgwyl iddynt ddod i'r gweithle o dan yr amgylchiadau hynny. Tynnodd sylw hefyd at bwysigrwydd sicrhau bod nyrsys yn cael cyfnodau o seibiant a bod lle iddynt wneud hynny.

Aeth rhagddi i ddweud bod byrddau iechyd yn gweithio ar nifer o bethau i sicrhau bod iechyd a lles nyrsys yn cael eu sylw:

"But my expectation is that health boards have early supported discussions with the workforce, that they are undertaking to signpost their workforce to the right places for support and help, that we identify quite early on when nurses require additional support from a mental health perspective or a different perspective, and that we are signposting our workforce to those places."

Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 2016

Dyweddodd y Prif Swyddog Nyrsio fod lefelau cydymffurfio â'r Ddeddf "yn parhau'n uchel", ond bod y sefyllfa'n amrywio ar hyd a lled Cymru:

"...what we are seeing is that there is a greater number of vacancies in some parts of the country than others, and north Wales is one of those organisations with a greater number of vacancies, not necessarily within the 25B wards, but across the entire organisation."

Pan ofynnwyd iddi am ei huchelgais ar gyfer ymestyn y Ddeddf ymhellach, dywedodd y Prif Swyddog Nyrsio ein bod yn awr yn gweithredu o dan amgylchiadau gwahanol iawn:

"There is certainly, I think, scope to continue to monitor and get health boards as compliant with the Act as possible. I think it important also to say at this point that the Act, when developed nine years ago or so, I think was developed for a time and place and point in time, perhaps. I think the landscape is so very different now."

Er bod angen cydymffurfio â deddfwriaeth bob amser, meddai, nid oedd yn argyhoeddedig mai cydymffurfio â'r Ddeddf oedd yr unig ofyniad:

"...I think we need to think bigger and broader around how we actually use the Act to staff our wards in a way that is smart, that is different, that is multiprofessional in nature, because the Act is quite uniprofessional, as you can appreciate, and that is not how patients use our services nor how their care is delivered. So, I think there is a bit of work for us to do to consider the 'what next' with the Act."

Data

Yn ôl y Prif Swyddog Nyrsio:

"...data is the thing that drives us all forward, data is what we base our improvements on and data is what we're looking for."

Mae'n siomedig felly mai Cymru yw'r unig ran o'r DU nad yw'n cyhoeddi data ynghylch swyddi gwag ym maes nyrsio ar hyn o bryd.

Nid yw cofrestr y Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth yn darparu data wedi'u dadgyfuno mewn perthynas â chadw staff felly nid yw'n bosibl nodi a oes arbenigeddau neu fyrddau iechyd penodol sy'n cael anawsterau. Hefyd, er bod gan fyrddau iechyd ddata cadw staff ar gyfer eu hardaloedd eu hunain, clywsom nad yw'r data hyn yn cael eu coladu a'u cadw'n ganolog gan Lywodraeth Cymru.

Dywedodd y Prif Swyddog Nyrsio wrthym:

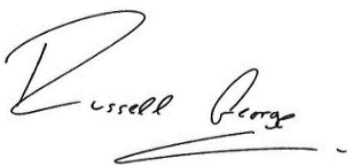
"...there is no reason why that data is not available other than we currently have a technological issue with getting that data through to us, and that is where the Minister has been really clear, and so have I, that not having transparency of data from a health board level on vacancies and retention in the way in which we would like to see it is not an acceptable position for us in Wales. We have to be able to address that, and we are currently working with HEIW to understand how we can get that data through on an all-Wales level."

Clywsom hefyd nad yw data'n cael eu casglu ynghylch proffil oedran nyrsys asiantaeth, nac ynghylch y meysydd y maent yn cael eu cyflogi ynddynt.

Rydym yn croesawu'r ymrwymiad yng nghynllun gweithredu cenedlaethol y gweithlu (a gyhoeddwyd ar 1 Chwefror 2023) y bydd Llywodraeth Cymru, erbyn mis Mehefin 2023, yn cyhoeddi data swyddi gwag mewn perthynas â'r gweithlu a gyflogir yn uniongyrchol gan GIG Cymru. Bydd y data hyn yn fuddiol inni yn ein gwaith craffu, yn ogystal â bod o ddiddordeb i randdeiliaid iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae'r materion a drafodwyd gyda'r Prif Swyddog Nyrsio yn bwysig, a byddwn yn parhau i'w hystyried, ac yn monitro cynnydd, wrth inni barhau i ganolbwyntio ar y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol yn y Senedd hon.

Yn gywir

Russell George AS

Cadeirydd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg. We welcome correspondence in Welsh or English.

cc Sue Tranka, Prif Swyddog Nyrsio Cymru